

X Ogólnopolska Konferencja Naukowa
Instytutu Socjologii Uniwersytetu Zielonogórskiego
oraz Komitetu Socjologii Polskiej Akademii Nauk

Transgraniczność w perspektywie socjologicznej

Europa – podzielona wspólnota ?

Łagów – Zielona Góra
20-22 wrzesień 2017 r.

www.is.uz.zgora.pl

Patronat Honorowy:

Rektor Uniwersytetu Zielonogórskiego, prof. dr hab. Tadeusz Kuczyński
Marszałek Województwa Lubuskiego, Elżbieta Polak

Organizator:

Komitet Socjologii Polskiej Akademii Nauk
Instytut Socjologii UZ
Fundacja Obserwatorium Społeczne „Inter Alia”,

Komitet Naukowy Konferencji:

Prof. Krzysztof Frysztański – UJ - przewodniczący

Dr hab. Maria Zielińska, prof. UZ – wiceprzewodnicząca

Prof. Rafał Drozdowski, UAM

Prof. Zbigniew Kurcz, UW

Prof. Joanna Kurczewska, IFiS PAN

Dr. hab. Jerzy Leszkowicz-Baczyński, prof. UZ

Prof. Janusz Mucha, AGH

Prof. Czesław Osękowski, UZ

Prof. Jacek Raciborski, UW

Prof. Andrzej Sadowski, UwB

Prof. Andrzej Sakson, Instytut Zachodni

Prof. Krystyna Slany, UJ

Prof. Kazimierz M. Słomczyński, IFiS PAN, Ohio State University

Prof. Marek S. Szczepański, UŚ

Dr hab. Beata Trzop, prof. UZ

Prof. Marek Ziółkowski, UAM

Zapraszamy do uczestnictwa w Jubileuszowej, X Ogólnopolskiej Konferencji pt. „TRANSGRANICZNOŚĆ W PERSPEKTYWIE SOCJOLOGICZNEJ” tym razem zatytułowanej „EUROPA – PODZIELONA WSPÓLNOTA?” Współorganizatorem konferencji jest Komitet Socjologii Polskiej Akademii Nauk, co znacząco podnosi jej rangę i pozwala na rozszerzenie formuły.

Tytuł planowanej konferencji jest bezpośrednim nawiązaniem do zjawisk, które zachodzą w ostatnim czasie w Polsce, w Europie, na świecie. Wystąpienie Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej może tu być symbolem świadczącym o dokonujących się przeobrażeniach świadomości społecznej, myślenia o Unii Europejskiej niekoniecznie w kategoriach dobra wspólnego i wspólnoty państw demokratycznych. Coraz częściej mówi się o konieczności przeprowadzenia zmian w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w Karcie Praw Podstawowych i innych dokumentach, co spowodowałoby zmianę zasad funkcjonowania Wspólnoty. Coraz częściej mówi się o kryzysie wewnątrz UE, a słychać również głosy o zakończeniu tego wielkiego międzynarodowego i multikulturowego projektu.

Druga dekada XXI wieku upływa po hasłami suwerenności, samostanowienia, oddzielenia, co przeczy ideom jednoczenia i wspólnoty interesów. Zgodnie z teoriami głoszonymi na początku XXI wskazującymi na dokonujące się zmiany wartości można było oczekiwać, że w dłuższej perspektywie czasu doprowadzą one do przekształcania się młodych demokracji środkowo-europejskich (od społeczeństw tradycyjnych przez modernizujące się do postmodernistycznych), że poszerzanie się Unii Europejskiej będzie sprzyjało procesowi otwierania się na obcokrajowców, że prowadzić to będzie do wyzbywania się „narodowych egoizmów” i zwiększenia zaufania a w dalszej perspektywie sprzyjać będzie integracji. W projekcie zjednoczonej i zintegrowanej Europy założono, że słabnąć będą polityczne wpływy nacjonalizmu, nastąpi spadek ksenofobii, wzrost tolerancji i otwartości na różne formy społecznego współżycia, a „europejskość” stanie się wyznacznikiem tożsamości zbiorowej. Tymczasem obserwujemy wzmożenie aktywności nowych ruchów politycznych zarówno w Polsce, jak w Europie o bardzo zróżnicowanym ideowym i organizacyjnym charakterze, które są konsekwencją i wskaźnikiem nowych podziałów społecznych.

Coraz silniejsze stają się ruchy nacjonalistyczne a z drugiej strony ruchy Nowej Lewicy kontestujące porządek kapitalistyczny i demokrację liberalną. Uwagi socjologów domagają się też ruchy protestu odwołujące się do nowych form mobilizacji politycznej. Ich dobre przykłady to ruch anti-Acta; protesty przeciwko zastrzaniu ustawy antyaborcyjnej w Polsce czy wreszcie Komitet Obrony Demokracji. W obliczu współczesnych, odmiennych od zakładanych, procesów konieczne wydaje się podjęcie interdyscyplinarnego dyskursu naukowego uwzględniającego te kwestie.

Podczas konferencji zorganizowana zostanie specjalna debata oraz sesja referatowa z udziałem zaproszonych Gości, podczas której omawiane będą przyczyny i następstwa zjawisk i procesów, które z jednej strony pokazują kryzys Wspólnoty, z drugiej zaś rodzące się nowe ruchy społeczne, siły sprzeciwu, żywiołowo tworzące się grupy protestu. Organizatorem będzie Prof. Jacek Raciborski (IS UW/Komitet Socjologii PAN). Debata poświęcona będzie nowym ruchom społecznym min. protestom kobiet przeciwko zastrzaniu ustawy antyaborcyjnej, analizie konfliktu wokół Trybunału Konstytucyjnego a także ruchom i organizacjom neoendeckim. Panelistów interesować będzie w szczególności zagadnienie instytucjonalizacji nowych ruchów politycznych. W części referatowej przedstawione zostaną wyniki najnowszych badań empirycznych nad wymienionymi ruchami i organizacjami. Debata będzie miała charakter otwarty i możliwy jest udział w niej dziennikarzy i komentatorów polityki.

Cel konferencji

Głównym celem konferencji jest konfrontacja różnych stanowisk teoretycznych, metodologicznych, ale przede wszystkim prezentacja najnowszych wyników badań empirycznych zjawisk i procesów zachodzących nie tylko na pograniczach Europy, ale wewnątrz poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej. Szczególnie ważne są analizy porównawcze, ukazujące złożoność, różnorodność i żywiołowość zachodzących tam procesów. Niezwykle ważne są ogólniejsze refleksje dotyczące procesów i zjawisk transgranicznych. Konferencja „*Transgraniczność w perspektywie socjologicznej*” ma być okazją do dyskusji o problemach i nowych wyzwaniach współczesnej Europy w kontekście zachodzących zmian.

Problematyka konferencji

PODCZAS KONFERENCJI ZORGANIZOWANE ZOSTANĄ NASTĘPUJĄCE SESJE TEMATYCZNE

1. Prof. Krystyna Slany, prof. Joanna Kurczewska, prof. Rafał Drozdowski, dr Justyna Struzik

krystyna.slany@uj.edu.pl

NOWE GRUPY OBYWATELSKIEGO SPRZECIWU W POLSCE I W EUROPIE

Ostatnie przemiany w obrębie europejskiej sceny politycznej, rosnące nierówności w różnych obszarach życia społecznego, a także zmiany w relacjach władzy, wywołały wzmożoną mobilizację obywatelską, zarówno na poziomie poszczególnych krajów, jak i ponadnarodowo. Obserwowane jest pojawienie się nowych inicjatyw oraz wzmocnienie już istniejących w obszarze praw człowieka (np. ruchy na rzecz sprawiedliwości reprodukcyjnej, inicjatywy pro-uchodźcze), sprawiedliwości ekonomicznej i przeciw negatywnym skutkom globalizacji, ale także w polu antyprogresywnym, występującym w obronie wartości tradycyjnych i nacjonalistycznych. Proponowana sesja ma celu uchwycenie nowym fenomenów społecznych związanych z ruchami obywatelskim w Polsce i Europie. W odniesieniu do lokalnego kontekstu szczególne miejsce poświęcone zostanie mobilizacji społecznej wokół takich tematów jak: ekologia (np. ruchy anty-smogowe), prawa reprodukcyjne, obrona wartości demokratycznych, ruchy lokatorskie, prawa osób LGBT, prawa zwierząt itd., a także ruchy skrajnej prawicy. Chcemy przyjrzeć się bliżej nowym strategiom wykorzystywanym do mobilizacji, roli nowych technologii komunikacyjnych w rekrutowaniu członków i członkiń, tworzeniu sieci wsparcia i wymiany wiedzy ruchami, a także interseksjonalnemu wymiarowi aktywizmu. Na poziomie europejskim uwagę chcemy poświęcić przede wszystkim transnarodowemu wymiarowi ruchów społecznych. Interesują nas różne ujęcia teoretyczne i perspektywy metodologiczne wykorzystywane do badania mobilizacji obywatelskiej.

2. prof. Kazimierz M. Słomczyński

slomczynski.1@osu.edu

METODOLOGIA BADAŃ ZJAWISK TRANSGRANICZNYCH I PORÓWNAWCZYCH BADAŃ MIĘDZYKRAJOWYCH

Problematyka sesji koncentrować się będzie wokół kwestii metodologicznych, różnych aspektów porównawczych badań międzykrajowych, ekwiwalentności pomiarowej, przedmiotowej i procesualnej. Badania międzykrajowe wymagają szczególnej dbałości na poziomie gromadzenia i opracowywania danych. Choć problemy metodologiczne w międzykrajowych analizach porównawczych są podobne do badań prowadzonych w jednym kraju, to w ich przypadku należy odpowiedzieć min. na pytania: (1) Co to znaczy, że część zmiennych w procesie wyjaśniania socjologicznego stanowią cechy krajów jako systemów społecznych; (2) Jakie międzynarodowe różnice lub podobieństwa są istotne; (3) Jak wyrazić różnice międzynarodowe w języku metodologii?

3. Prof. Zbigniew Kurcz

zbyszek.kurcz@wp.pl

WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA W ŚWIETLE PROJEKTÓW I PRAKTYKI. OSIĄGNIĘCIA,
WYZWANIA, OGRANICZENIA.

Czynienie granic otwartymi i przepuszczalnymi rozbudziło w Europie środkowo-wschodniej, w tym szczególnie w Polsce, oczekiwania na formy współpracy i sąsiedztwa pielęgnowane od dziesięcioleci w Europie zachodniej. Działania na rzecz transgranicznej współpracy podjęły unijne, międzynarodowe i krajowe instytucje, ale też przedsiębiorcze jednostki w ramach realizacji potrzeb własnych. Po upływie wielu już lat nastał czas na próbę oceny stanu współpracy transgranicznej. Można wskazywać na sukcesy - jeśli przyjrzymy się gęstej sieci euroregionów, ale pojawiają się i pytania - w jaki stopniu euroregiony czy euromiasta wpływają na realne życie na pograniczach? Co jest silniejsze - wola transgranicznych inicjatyw i instytucji, czy narodowe interesy partnerów potencjalnej wspólnoty i przekraczające granice zagrożenia.

4. Prof. Andrzej Sakson

andrzej.sakson@amu.edu.pl

TOŻSAMOŚĆ INDYWIDUALNA I ZBIOROWA, PAMIĘĆ HISTORYCZNA I SPOŁECZNA.
TOŻSAMOŚĆ POGRANICZA

Przedmiotem sesji będą przemiany tożsamości indywidualnej i zbiorowej w kontekście pamięci historycznej i społecznej mieszkańców pogranicza. Problematyka ta przejawia się w analizie wpływu przeszłości na tożsamość starych i nowych pograniczy. Spektrum tematyczne sesji obejmuje m.in. transnarodowe dziedzictwo, pamięć zbiorową i rekonstrukcję tożsamości w społecznościach peryferyjnych i postmigracyjnych, osvajanie własnej i obcej przeszłości, znaczenie dóbr symbolicznych dla procesów pojednania, przeszłość jako podłoże konfliktów i rywalizacji lub płaszczyzna współpracy, mitologizacja i instrumentalizacja przeszłości, tożsamość lokalna i regionalna jako oddolny element integracji europejskiej, wpływ przemian pokoleniowych na transmisję i dziedziczenie pamięci, metafizyka, filozofia i tożsamość pogranicza jako miejsce realnej przestrzeni społecznej: pamięć osobista, rodzinna, narodowa, ludzka (syndrom gościa u siebie, swoja i oswojona przestrzeń).

5. Prof. Marek S. Szczepański

marek.s.szczepanski@us.edu.pl

(NIE)WIDZIALNE GRANICE – NOWE PODZIAŁY, NOWE SOJUSZE, STARE UPREDZENIA I KONFLIKTY

Tematyka grupy/panelu winna się koncentrować na pojmowaniu granic symbolicznych (niewidzialnych) i realnych (widzialnych) w kilku wymiarach geograficznych: w wymiarze lokalnym i regionalnym w transformacyjnej RP, w wymiarze zmieniającej się UE i szerzej w Europie. Konieczne są też referencje do granic w kontekście globalnym, zwłaszcza po exodusie ostatnich lat, pojawieniu się granicznych zasieków czy wznoszeniu murów. I wreszcie problem transgresji czyli przekraczania symbolicznych i realnych granic przez pojedynczych ludzi (homo transgressivus), zbiorowości i grupy społeczne.

6. prof. Maria Zielińska

m.zielinska@is.uz.zgora.pl

DYFUZJA KULTUROWA I SPOŁECZNA, KSZTAŁTOWANIE SIĘ NOWYCH STYLÓW ŻYCIA I WZORÓW
TRANSGRANICZNYCH

Problematyka sesji skoncentrowana będzie na czynnikach warunkujących charakter oraz przebieg dyfuzji kulturowej i społecznej w sytuacji bezpośredniej bliskości granicy, ponad granicami i mimo granic. We współczesnym świecie przenikanie się wzorów kulturowych zachodzi nawet wówczas, gdy społeczeństwa oddalone są od siebie tysiące kilometrów. Sprzyjają temu możliwości Internetu i komunikowanie się ponad granicami państw. Bezpośrednie styczności przestały już od dawna być warunkiem wystarczającym do czerpania z innych kultur. Globalizacja i wielokulturowość niejako implicite zakładają poliwalentność i istnienie wspólnot, gdzie żyje się bez granic i bez trwałych czy jednorodnych tożsamości. Pytania, na które warto szukać odpowiedzi dotyczą tych i innych, podobnych kwestii.

7. prof. Jerzy Leszkowicz-Baczyński

j.leszkowicz-baczynski@is.uz.zgora.pl

KRYZYS MIGRACYJNY W EUROPIE. MNIEJSZOŚCI NARODOWE, ETNICZNE, RELIGIJNE. POGRANICZA
JAKO STREFY „PRZEJŚCIA”

Tematyka prac grupy ogniskuje się wokół trzech, wzajemnie powiązanych zagadnień. Pierwszym jest kryzys migracyjny, rozpatrywany jako zjawisko demograficzne, lecz także społeczne, polityczne i ekonomiczne. Mimo upływu trzech lat Unia Europejska nie wypracowała dotąd wspólnej linii polityki, jak również wspólnego modelu działań zaradczych wobec niego. Istotną blokadę tego stanu stanowi wzrost obaw przed niekontrolowaną ekspansją przybyszy spoza Europy, jednocześnie dostrzegalny spadek zaufania wobec idei dalszego, opartego na kooperacji współistnienia przedstawicieli różnych kultur. W tym kontekście refleksji warto poddać specyfikę mniejszości narodowych, etnicznych, religijnych. Coraz częściej ich członkowie stają się obiektem niechęci i wrogości, co dowodzi zmiany postaw wobec „innych”. Refleksja nad spadkiem zaufania w wymiarze społeczeństw i grup etnicznych stanowi istotny składnik nowych strategii odbudowy tożsamości europejskich. Po trzecie, kryzys migracyjny zaowocował zmianą funkcji obszarów pograniczy, które ze stref „przejścia”, rozumianych dotychczas jako „bramy” lub „mosty”, stały się w wielu punktach Europy obszarami traumy dla setek tysięcy ludzi. Warto skupić się na analizie przyczyn tej zmiany, jak również wypracować optymalne modele redukcji tej niekorzystnej tendencji.

Komitet Organizacyjny (10transgranicznosc@gmail.com):

Dr hab. Maria Zielińska, prof. UZ - przewodnicząca m.zielinska@is.uz.zgora.pl Tel. 603 996 089

Dr Dorota Szaban – wiceprzewodnicząca dorotaszaban@is.uz.zgora.pl, Tel. 603 074 214

Dr hab. Beata Trzop, prof. UZ

Dr Krzysztof Lisowski

Dr Justyna Nyćkowiak

Mgr Tomasz Kołodziej

Mgr Krzysztof Racinowski

Informacje organizacyjne

1. Konferencja odbywać się będzie w OW Leśnik w Łagowie
2. Zgłoszenia nadsyłane będą bezpośrednio do moderatorów poszczególnych sesji. Moderatorzy są odpowiedzialni za wybór referatów. Dopuszcza się możliwość przedstawienia referatów wyłożonych. TERMIN ZGŁOSZEŃ: 15 lipca 2017
3. Jedna osoba może zgłosić jedno wystąpienie.
4. Opłata konferencyjna wynosi 400 zł (300 dla doktorantów) i obejmuje ona: materiały konferencyjne, wyżywienie, udział w uroczystej kolacji, możliwość publikacji w monografii z serii „Transgraniczność w perspektywie socjologicznej”
5. Opłatę należy dokonać po zaakceptowaniu zgłoszenia przez moderatorów sesji najpóźniej do 15 sierpnia 2017 roku na rachunek Fundacji Obserwatorium Społeczne Inter Alia: mBank 59114020040000390275213371